ÎNVĂȚĂMÂNTUL MULTINAȚIONAL SECUNDAR ÎN DUCATUL BUCOVINEI (1861–1918). GIMNAZIUL SUPERIOR GRECO-ORIENTAL DIN SUCEAVA

LIGIA-MARIA FODOR

Imperiul Austriac a anexat, în anul 1775, partea de nord-vest a Moldovei; politica de colonizare a monarhiei în noua provincie, Bucovina, a determinat existența unei populații multietnice (germani, români, ruteni, evrei, polonezi, unguri, țigani, lipoveni ș.a.). Provincia Bucovina a obținut, în anul 1861, statutul de ducat autonom.

Sistemul de învățământ secundar (gimnazii[1], licee[2] și școli reale) în Ducatul Bucovinei a cunoscut un proces ascendent de dezvoltare, perioadă în care s-a observat un real progres din punct de vedere politic, cultural și economic.

Această problematică a fost tratată de către Erich Prokopowitsch, în lucrarea *Die Entwicklung des Schulwesens in der Bukowina*, München, 1961, în care a analizat cu rigurozitate evoluția sistemului școlar primar, secundar și superior din Bucovina în perioada 1774–1918. O abordare de ansamblu a problematicii rețelei școlare din Bucovina a realizat-o Mircea Grigorovița, în lucrarea *Învățământul în nordul Bucovinei (1775–1944)*, București, 1993. Rudolf Wagner, în *Das multinationale österreichische Schulwesen in der Bukowina,* Band II, München, 1986, a prezentat înființarea și dezvoltarea Gimnaziului Superior de Stat I din Cernăuți, precum și o descriere succintă a celorlalte școli secundare din Bucovina. Evoluția sistemului de învățământ în Bucovina, din punct de vedere demografic și confesional, de la înființarea, ca stat în cadrul monarhiei austriece și până la unirea cu România, a fost realizată de către Constantin Ungureanu, în lucrarea *Bucovina în perioada stăpânirii austriece 1774–1918. Aspecte etnodemografice și confesionale*, Chișinău, 2003. O analiză temeinică a evoluției Gimnaziului Superior Greco-Oriental din Suceava a întocmit-o dr. Euseb Popovici, autorul cărții *Din istoricul Liceului Ștefan cel Mare din Suceava (1860–1935)*, Suceava, 1935. Colectivul de autori, format din Petru Bejenariu, Luca Bejenaru, Ștefan Botezat, a întocmit un scurt istoric al Gimnaziului Superior de Stat din Rădăuți, fiind prezentate persoane

[1] Gimnaziu – școală secundară frecventată de băieți.
[2] Liceu – școală secundară frecventată de fete.

Analele Bucovinei, **XVII**, *1* (34), p. 69–97, București, 2010

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

marcante din rândul personalului didactic, care au contribuit la promovarea învățământului gimnazial rădăuțean, acesta fiind concretizat în studiul *Liceul „Eudoxiu Hurmuzachi" Rădăuți. Compendiu istoriografic. 1872–1997*, Iași, 1997.

Constituția din anul 1867 și reglementările legislative în domeniul învățământului au contribuit la dezvoltarea rețelei școlare în Bucovina. Prevederile articolului 17 din Constituția din anul 1867 concretizau principiul fundamental al libertății învățământului – „știința și profesarea ei sunt libere" –, iar articolul 19 principiul egalității în drepturi a tuturor popoarelor – „fiecare popor are un drept inalienabil la conservarea și cultivarea naționalității și limbii sale"[3], în timp ce, prin Legea din 25 mai 1868, se proclama independența școlii față de autoritatea bisericească: „conducerea și supravegherea întregului învățământ public și ale educației revin statului. Biserica controlează învățământul religios"[4]. Adoptarea Legii învățământului primar, din 14 mai 1869, a contribuit la promovarea învățământului primar, determinând creșterea frecvenței școlare, constituindu-se astfel baza dezvoltării ulterioare a școlilor secundare. Aceasta consacra principiile[5]: interconfesionalitatea școlii; obligativitatea învățământului de șase ani în Bucovina; inspecția școlilor, exercitată de Consiliul școlar local, districtual și provincial (această activitate nu a avut succesul scontat, pentru că inspectorii aplicau amenzi, care nu erau plătite).

Legea din 1873[6] stabilea obligativitatea frecventării școlii de către copiii cu vârsta cuprinsă între șapte și treisprezece ani; în articolul 7 se stipula că o comisie urma să stabilească limba de predare pentru fiecare școală, însă aceasta nu s-a respectat, în școli fiind introdusă, ca limbă de predare, limba germană, datorită politicii imperiale de promovare a culturii germane.

În anul 1861, existau în Bucovina două școli secundare, și anume: Gimnaziul Superior de Stat din Cernăuți și Gimnaziul Greco-Oriental din Suceava. Primul gimnaziu din Bucovina, format dintr-o clasă cu 24 de elevi[7] a fost deschis la 16 decembrie 1808. După Revoluția din 1848, prin hotărârea din 22 iulie 1849, gimnaziul a fost reorganizat, fiind transformat într-un gimnaziu

[3] *Staatsgrundgesetz vom 21.December 1867, über die allgemeinen Rechte der Staatsbürger für die im Reichsrathe vertretenen Königreiche und Länder*, în „Reichsgesetzblatt" (în continuare se va cita „R.G.Bl."), nr. 142/1867, p. 394.

[4] *Gesetz vom 25 Mai 1868, wodurch grundsätzliche Bestimmungen über das Verhältniss der Schule zur Kirche erlassen werde*, în „R.G.Bl.", nr. 48/1868, p. 98.

[5] *Legea din 14 mai 1869, prin care se fixează principiile instrucțiunii privitoare la școlile poporale*, în „Consemnațiunea cronologică a legilor și ordinațiunilor ce s-au publicat din Buletinul imperial al anului 1869 pentru Ducatul Bucovinei în limba românească", p. 377–400.

[6] Biblioteca Pedagogică Națională „I. C. Petrescu", Muzeul Pedagogic București, Manuscrise, Gh. Tofan, *Legea instrucțiunii primare (1869)*, nr. 1432, p. 210.

[7] Erich Prokopowitsch, *Die Entwicklung des Schulwesens in der Bukowina*, în „Buchenland. Hundertfünfzig Jahre Deutschtum in der Bukowina" (coord. Franz Lang), Band 16, Reihe B, München, Verlag

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

superior cu opt clase, introducându-se și examenul de maturitate[8]. Gimnaziul Superior Greco-Oriental din Suceava a fost înființat prin Hotărârea imperială din 30 iunie 1860[9], în urma demersurilor făcute de români și de Fondul Religionar Greco-Oriental.

La 4 septembrie 1862[10], Școala Reală Inferioară din Cernăuți, înființată prin Hotărârea imperială din 8 octombrie 1853[11] a fost transformată într-o școală reală superioară de șase clase, fiind astfel îndeplinită o doleanță a populației din Bucovina, de a pregăti tinerii pentru școlile de meserii și școlile superioare de specialitate, în vederea dezvoltării industriei[12]. Prin Hotărârea imperială din 31 iulie 1911[13], clasele paralele existente la Școala Reală Superioară Greco-Orientală din Cernăuți au fost constituite într-un institut separat, denumit Școala Reală de Stat din Cernăuți.

Școala Reală Inferioară din Siret, înființată la 6 august 1872[14], a fost desființată prin Ordinul ministerial nr. 8002 din 9 mai 1889 din cauza frecvenței școlare reduse[15].

La 15 august 1872, a fost înființat un Gimnaziu Real[16] Inferior la Rădăuți[17] cu limba de predare germană. Conform Hotărârii imperiale din 25 octombrie 1895[18], a fost înființat Gimnaziul Inferior de Stat din Cernăuți cu limba de predare germană la clasele de bază și cu limbile de predare germană și ruteană la clasele paralele, care, în urma Hotărârii imperiale din 10 octombrie 1900, a fost transformat succesiv, începând cu anul școlar 1901/1902, într-un gimnaziu superior complet cu opt clase germane și opt clase paralele germano-rutene, având titulatura Gimnaziul de Stat II din Cernăuți[19].

[8] Rudolf Wagner, *Das multinationale österreichische Schulwesen in der Bukowina*, Band II, München, Verlag „Der Südostdeutsche", 1986, p. 19.

[9] *Loc. cit.*, mapa XXXVIII, dosar nr. 7, f. 28.

[10] D.A.N.I.C., Fond *Guvernământul Bucovinei (1783–1918). Ministerul Cultelor și Instrucțiunii*, mapa LXI, dosar nr. 1, f. 4.

[11] *Loc. cit*, mapa LXI, dosar nr. 4, f. 4.

[12] *Loc. cit.*, dosar nr. 1, f. 6v-7.

[13] *Loc. cit.*, mapa LXIX, dosar nr.1, f. 176v.

[14] *Loc. cit.*, mapa LXVI, dosar nr. 1, f. 7.

[15] *Loc. cit.*, f. 139.

[16] Gimnaziul real a fost creat în anul 1860, ca o școală secundară intermediară, elevii putând opta în clasa a III-a pentru forma de învățământ gimnaziu sau școală reală; acest tip de școală era înființat mai ales în orașele mici, care nu puteau avea două școli secundare.

[17] Emanuil Isopescu, *Istoricul programului de învățământ*, în „Anuarul I al Liceului de Stat Eudoxiu Hormuzachi din Rădăuți", 1921–1922, Cernăuți, Institutul de Arte Grafice și Editură „Glasul Bucovinei", 1923, p. 26.

[18] D.A.N.I.C., Fond *Guvernământul Bucovinei (1783–1918). Ministerul Cultelor și Instrucțiunii*, mapa XXXVIII, dosar nr. 1, f. 91.

[19] Kornel Kozak, *Schulnachrichten. Chronik*, în „Vierter Jahresbericht des k.k. Zweiten Staatsgymnasiums, bisher k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz", 1900/1901, Czernowitz, Buchdruckerei Hermann Beiner

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

În anul 1898, au fost înființate clase paralele româno-germane la Gimnaziul Superior de Stat din Cernăuți, care, prin Ordinul Ministerului Cultelor și Instrucțiunii nr. 6826 din 1 aprilie 1901, s-au separat și organizat ca Filială a Gimnaziului de Stat I Cernăuți, datorită numărului mare de elevi[20]. Prin Hotărârea imperială din 29 aprilie 1906, filiala a fost transformată, începând cu 1 septembrie 1906, într-o instituție separată, constituindu-se astfel Gimnaziul de Stat III din Cernăuți[21]. Prin Hotărârea imperială din 31 august 1898, a fost înființat Gimnaziul Inferior de Stat „Franz Josef"[22] din Siret cu limba de predare germana; în anul școlar 1902/1903, acest institut avea în componență patru clase de bază și trei clase paralele cu un număr de 327 de elevi, justificându-se practic astfel „dreptul la existență al acestei școli secundare"[23]. La 6 august 1904, împăratul a aprobat înființarea, la Coțmani, a unui gimnaziu de stat cu limbile de predare ruteana și germana[24].

Gimnaziul de Stat din Câmpulung, înființat prin Hotărârea imperială din 26 septembrie 1907[25] și deschis în octombrie 1907, avea ca limbi de predare româna și germana. Prin Ordinul Ministerului Cultelor și Instrucțiunii, a fost înființat provizoriu, începând cu 1 septembrie 1908, și definitiv, de la 1 ianuarie 1909, Gimnaziul de Stat din Vijnița[26] cu limba de predare ruteană. Gimnaziul a primit numele „Kaiser Franz Josef Jubiläumsgymnasium", pentru că a fost înființat cu prilejul aniversării a 60 de ani de domnie a împăratului Franz Iosif[27]. Gimnaziul Real de Stat din Gura Humorului a fost înființat, prin Rezoluția imperială din 31 august 1908, ca un institut cu limba de predare germană[28].

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea, a cunoscut o dezvoltare importantă învățământul secundar pentru fete. Liceele de fete nu erau de stat, ci fie laice, fie confesionale, având ca limbă de predare germana. În anul 1864, a fost deschisă, la Cernăuți, o școală greco-orientală de fete cu o clasă pregătitoare și trei clase superioare, finanțată de Fondul Religionar

[20] D.A.N.I.C., *Fond Guvernământul Bucovinei (1783–1918). Ministerul Cultelor și Instrucțiunii*, mapa XXXVII, dosar nr. 6, f. 75.

[21] Prof. Dr. Johann R. V. Kuparenko, *Die Geschichte des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, nach den Akten und Aufzeichnungen der Direktion,* în „I. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz", veröffentlicht von Theodor Bujor, 1909/1910, Czernowitz, Im Selbstverlage der Lehranstalt-R. Eckhardt'sche k.k. Univ.-Buchdruckerei (J. Mucha), p. 10.

[22] D.A.N.I.C., Fond *Guvernământul Bucovinei (1783–1918). Ministerul Cultelor și Instrucțiunii*, mapa XLVI, dosar nr. 3, f. 89.

[23] *Loc. cit.*, f. 154v.

[24] *Loc. cit.*, mapa LI, dosar nr. 11, f. 160–160v.

[25] *Loc. cit.*, mapa LVI, dosar nr. 1, f. 254.

[26] *Loc. cit.*, f. 203.

[27] Sergiu Șutu, *Notiță istorică asupra gimnaziului din Vijnița,* în „Anuarul Gimnaziului de Stat din Vijnița", 1921/1922–1922/1923, Cernăuți, Institutul de Arte Grafice și Editură „Glasul Bucovinei", 1923, p. 30.

[28] D.A.N.I.C., *Fond Guvernământul Bucovinei (1783–1918). Ministerul Cultelor și Instrucțiunii*, mapa LXVII, dos

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

Greco-Oriental. Prin Hotărârea ministerială din 3 martie 1902, această instituție a devenit Şcoala Superioară Ortodoxă de Fete din Cernăuți, compusă dintr-un curs inferior de patru clase (mai târziu cinci), format din două secții (română şi ruteană), şi dintr-un curs superior de trei clase, limba de predare fiind germana, cu excepția disciplinelor: istorie, religie, limba română şi limba ruteană[29]. La 7 noiembrie 1912, aceasta a fost transformată în liceu.

La Cernăuți a fost înființată, în anul 1872, o şcoală comunală de fete cu trei clase, care, începând cu anul şcolar 1898/1899, a fost transformată în liceu de fete cu patru clase, fiindu-i afiliată o şcoală pregătitoare de patru clase, cu predare în limba germană[30]. Pentru a li se oferi absolventelor de liceu posibilitatea de calificare pentru învățământul secundar sau de frecventare a studiilor superioare, a fost înființată, prin Ordinul ministerial din 10 iunie 1912, începând cu anul şcolar 1912/1913, o şcoală complementară cu două clase, afiliată Liceului Comunal de Fete din Cernăuți[31]. Începând cu anul 1895 a funcționat, la Rădăuți, o şcoală complementară particulară.

În anul 1904, a fost înființat Liceul Privat de Fete din Suceava de şase clase, cu limba de predare germana, la cererea profesorului de gimnaziu Samuel Isopescu[32]; Consiliul oraşului Suceava a înaintat spre aprobare Consiliului Şcolar al Țării hotărârea, luată în şedința din 31 mai 1906, de transferare a liceului în administrarea comunității din Suceava[33]. Prin Ordinul ministrului Cultelor şi Instrucțiunii nr. 29443 din 26 ianuarie 1909, liceul a fost trecut definitiv şi necondiționat în administrarea oraşului Suceava[34]. În urma raportului favorabil întocmit de inspectorul şcolar general, Dionis Simionovici, Liceul privat de fete din Suceava a primit, în anul de învățământ 1908/1909, drept de publicitate[35]. Începând cu anul şcolar 1913/1914, a fost înființată o şcoală complementară cu două clase, afiliată Liceului privat de fete din Suceava[36].

La 1 octombrie 1905, au fost deschise primele două clase din cele şase ale Liceului privat de fete din Rădăuți,[37] care, la solicitarea comunității, din 21 iunie

[29] Dr. Aspazia Şandru, *Privire istorică asupra desvoltării liceului de fete ortodox din Cernăuți*, în „Anuarul Liceului de fete ortodox din Cernăuți", 1921/1922, Cernăuți, Institutul de Arte Grafice şi Editură „Glasul Bucovinei", 1922, p. 4.

[30] D.A.N.I.C., Fond *Guvernământul Bucovinei (1783–1918). Ministerul Cultelor şi Instrucțiunii*, mapa LVIII, dosar nr. 1, f. 6.

[31] *Loc. cit.*, mapa LVIII, dosar nr. 10, f. 1–2.

[32] *Loc. cit.*, mapa LVIII, dosar nr. 13, f. 4.

[33] *Loc. cit.*, f. 5.

[34] *Loc. cit.*, f. 49.

[35] *Loc. cit.*, f. 53–55, 85–87.

[36] *Loc. cit.*, dosar nr. 14, f. 1.

[37] Maximilian Ianovici, *Istoricul şcoalei*, în „Anuarul I al Liceului de fete al Statului din Rădăuți", 1919–1[illegible]i", 1924, p. 6.

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

1909[38], a fost trecut în administrarea acesteia. Începând cu anul şcolar 1909/1910, liceul a primit drept de publicitate*. Prin Ordinul Consiliului Şcolar al Ţării nr. 20948 din 12 decembrie 1913, a fost înfiinţat un curs complementar real-reformat de doi ani pentru absolventele clasei a VI-a, care, după frecventarea acestui curs, se puteau prezenta la examenul de maturitate la un gimnaziu real[39].

La Storojineţ a fost înfiinţat, începând cu anul şcolar 1906/1907, un gimnaziu inferior privat, sub patronajul districtului Storojineţ, al comunităţii evreieşti şi al rabinului dr. Moritz Jung, cu scopul de a educa moral-religios pe tinerii evrei[40]. Elevii acestui institut erau înscrişi, ca privatişti, la gimnaziile din Cernăuţi şi Siret, unde susţineau examenele semestriale şi anuale. Ca urmare a solicitării comunităţii evreieşti, din 9 februarie 1909, de transformare a gimnaziului de patru clase într-unul de opt clase de tip nou, ministrul Cultelor şi Instrucţiunii a autorizat, la 19 aprilie 1910, ca gimnaziul din Storojineţ să poarte numele de Gimnaziu Real Privat[41], primind totodată şi drept de publicitate.

Începând cu anul şcolar 1911/1912, a fost înfiinţat la Cernăuţi, la cererea unui comitet, în fruntea căruia s-a aflat medicul primar dr. Stanislaus Kwiatkowski, un gimnaziu real privat cu drept de publicitate[42], predarea disciplinelor efectuându-se în limbile germană şi polonă, director fiind numit dr. Siegmund Cyga, profesor la Gimnaziul de Stat VII din Lemberg[43].

Concluzionând, putem afirma că sistemul de învăţământ secundar din Bucovina a cunoscut un proces ascendent de dezvoltare în perioada 1861–1918 şi, în mod special, după adoptarea Legii învăţământului din 14 mai 1869. Promovarea învăţământului primar a determinat creşterea numărului de elevi, constituindu-se astfel baza dezvoltării ulterioare a şcolilor secundare. Acţiunile guvernului de încurajare a învăţământului, demersurile întreprinse de Fondul Religionar Greco-Oriental, de comunităţile române, rutene, evreieşti şi polone au contribuit la dezvoltarea şcolilor secundare.

În anul 1861, existau în Bucovina două şcoli secundare, şi anume: Gimnaziul Superior de Stat din Cernăuţi şi Gimnaziul Greco-Oriental din Suceava, iar până în anul 1918 numărul acestora a ajuns la 13 gimnazii oficiale şi private, dintre care cinci germane (Gura Humorului, Siret, Storojineţ, Cernăuţi-Gimnaziul de Stat I, Gimnaziul de Stat II), patru germano-române (Cernăuţi – Gimnaziul de Stat III,

[38] D.A.N.I.C., Fond *Guvernământul Bucovinei (1783–1918). Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa LIX, dosar nr. 1, f. 3.

* Drept de publicitate – dreptul unei şcoli private de a organiza examene de maturitate şi de a elibera certificate valabile, ca cele emise de către şcolile de stat.

[39] Maximilian Ianovici, *op. cit.*, p. 8.

[40] D.A.N.I.C., Fond *Guvernământul Bucovinei (1783–1918). Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa LXX, dosar nr. 2, f. 1.

[41] *Loc. cit.*, f. 3.

[42] *Loc. cit.*, mapa LXX, dosar nr. 8, f. 14v.

[43] *Loc. cit.*

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

Câmpulung, Rădăuți, Suceava), două germano-rutene (Cernăuți, Coțmani), unul rutean (Vijnița), unul polonez (Cernăuți), patru licee de fete (Rădăuți, Suceava, Cernăuți – Liceul Ortodox de Fete, Liceul Comunal de Fete) și două școli reale (Cernăuți). În ciuda existenței unei plurietnicități a elevilor (germani, români, ruteni, evrei, polonezi), generate de politica de colonizare a monarhiei, limba germană a fost impusă, ca limbă de predare, datorită politicii imperiale de promovare a culturii germane în partea estică a monarhiei.

La sfârșitul secolului al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea, s-a observat o decădere a limbii germane în sistemul de învățământ din Bucovina. Românii și rutenii au făcut numeroase demersuri și acțiuni pentru înființarea de școli secundare, în care disciplinele să fie predate în limba română, respectiv ruteană, fiind constatat un proces de diminuare a utilizării limbii germane în această provincie.

Sistemul de învățământ în mai multe limbi a permis instruirea în limba maternă a copiilor de diferite etnii, iar în localitățile cu populație mixtă au funcționat școli secundare cu două, trei și patru limbi de predare. Prin reforma școlară din anul 1909 s-a renunțat la principiul înființării de școli secundare cu mai multe limbi de predare în Bucovina. Hotărârea imperială din 16 februarie 1916, prin care se stabilea, începând cu anul școlar 1916/1917, în mod obligatoriu pentru toți elevii instruirea într-o a doua limbă oficială a provinciei, nu a fost pusă în aplicare datorită războiului, care s-a încheiat prin destrămarea Imperiului Austo-Ungar.

Gimnaziul Superior Greco-Oriental din Suceava

În urma demersurilor făcute de către comunitatea românească și de către Fondul Religionar Greco-Oriental a fost înființat, prin Hotărârea imperială din 30 iunie 1860[44], Gimnaziul Superior Greco-Oriental din Suceava. Dorința de întemeiere a unui gimnaziu inferior la Suceava a fost formulată, pentru prima dată, într-un proces verbal al ședinței Consiliului orașului Suceava din anul 1844, când s-a hotărât ca o parte dintre veniturile obținute din arendarea domeniului Areni și Tatarași, obținut în urma procesului dintre orașul Suceava și principele Mihail Sturdza, să fie alocate în primul rând pentru scopuri culturale, și anume: înființarea unui gimnaziu inferior și a unei școli reale inferioare[45].

În decembrie 1848, a fost trimisă o petiție la Viena, în care se solicitau următoarele: ridicarea Institutului Teologic la rang de facultate; înființarea, la Cernăuți, a unor facultăți de filosofie și drept, a unei școli reale superioare

[44] *Loc. cit.*, mapa XXXVIII, dosar nr. 7, f. 28.

[45] Dr. Euseb Popovici, *Din istoricul Liceului Ștefan cel Mare din Suceava (1860–1935)*, Suceava, Editura Societății „Scoala Română", 1935, p. 19. Terenul urma să fie dat în arendă pentru suma de 2 625 fl

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

complete şi a unui consiliu şcolar pentru Bucovina şi a unui gimnaziu la Suceava. Această petiţie a fost susţinută şi de o deputăţie trimisă, în anul 1850, la Viena[46].

Consiliul oraşului Suceava a continuat, prin demersuri sistematice către Guvernul Bucovinei, acţiunea de înfiinţare a unui gimnaziu inferior şi a unei şcoli reale inferioare în localitate, motivând că acest oraş, „după vremuri de glorie şi strălucire a rămas în părăsire la «hranitele» Moldovei, lipsit de industrie şi comerţ"[47] şi că instruirea copiilor va asigura pentru viitor electoratul. Aceste acţiuni au avut drept rezultat demararea, la 10 septembrie 1857, a discuţiilor dintre reprezentanţii Consiliului orăşenesc şi ai guvernului[48]. Consiliul orăşenesc se angaja să contribuie financiar pentru asigurarea şi întreţinerea localului şcolar[49], achiziţionarea de mobilier, dotarea cabinetelor şi a bibliotecii şcolare, salarizarea personalului de serviciu, solicitând garantarea introducerii limbii române, ca limbă de predare, pe lângă limba germană şi denumirea institutului: „Gimnaziul Principele ereditar (moştenitor) Rudolf"[50].

Episcopul Eugen Hacman a solicitat, prin Raportul nr. 1499, din 18/30 aprilie 1860, Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii, înfiinţarea unui gimnaziu superior la Suceava, ca institut greco-oriental, având ca scop, în mod special, pregătirea tinerilor clerici de rit greco-oriental, angajându-se ca Fondul Religionar Greco-Oriental să acopere cheltuielile cu salarizarea învăţătorilor şi să acorde burse în valoare de 500 de florini pe an pentru pregătirea învăţătorilor destoinici, în primii doi ani pentru patru candidaţi, iar în anii următori pentru câte doi candidaţi[51]. Acesta îşi exprima, de asemenea, dorinţa ca, la acest gimnaziu, să fie introdusă, ca limbă de predare, limba română. Ministrul Cultelor şi Instrucţiunii nu a aprobat introducerea limbii române, ca limbă de predare, motivând că nu existau profesori de confesiune greco-orientală pregătiţi pentru predarea disciplinelor în această

[46] Dr. I.G. Sbiera, *O pagină din istoriea Bucovinii din 1848–1850 dimpreună cu nişte Notiţe despre familiea Hurmuzachi ca răspuns la articolele din ziarul „Patria" din Cernăuţi III, nr. 304 pag. 2 şi 305 pag. 3, în cestiunea biografiilor bucovinene din Enciclopedia Română din Sibiu*, Cernăuţi, Societatea Tipografică Bucovineană, 1899, p. 26.

[47] Dr. Euseb Popovici, *op. cit.*, p. 20.

[48] Direcţia Judeţeană Suceava a Arhivelor Naţionale (în continuare se va cita: D.J.S.A.N.), Fond *Liceul „Ştefan cel Mare"*, dosar nr. 1/1860, f. 5; au avut loc, în Suceava, la 10 septembrie 1857, 8 octombrie 1858 şi 21 ianuarie 1859, discuţii între reprezentanţii consiliului orăşenesc şi reprezentantul guvernului, consilierul Spansta pentru înfiinţarea unui gimnaziu inferior la Suceava.

[49] *Loc. cit.*, f. 5–12; arendarea domeniului Tataraşi şi Areni asigura un venit de 2 625 florini valută austriacă; localul şcolar, situat la etajul I al clădirii Oficiului comunal şi al Casieriei orăşeneşti, la nr. 613, urma să aibă în componenţă 5 săli de curs, o încăpere pentru cancelarie şi bibliotecă, un cabinet pentru ştiinţele naturii, o cameră pentru cabinetul (laboratorul) de fizică, o cameră pentru carceră, o cameră şi bucătăria pentru omul de serviciu, o încăpere pentru depozitarea lemnelor, iar la parterul clădirii locuinţa administratorului comunal.

[50] *Loc. cit.*, f. 12.

[51] D.A.N.I.C., Fond *Guvernământul Bucovinei (1783–1918). Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XXXVIII, [illegible]

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

limbă şi nici materialele didactice necesare pentru predarea limbii române, şi că s-ar fi acționat totodată împotriva scopului de promovare (stimulare) a pregătirii superioare şi nu ar fi corespuns, în niciun caz, dorinței reale a populației eterogene din Bucovina, precum şi clerului greco-oriental de origine ruteană [52].

În calitate de ministru al Cultelor şi Instrucțiunii, contele Leo de Thun a propus, la 10 iunie 1860, înființarea Gimnaziului Greco-Oriental la Suceava, subliniind că astfel s-ar fi creat premisele dezvoltării „relațiilor politice şi cultural-istorice în mijlocul unei populații care se află departe de influențele ştiințifice, în estul extrem al monarhiei", subliniind sacrificiile financiare pe care primăria era dispusă să le facă pentru construirea, amenajarea şi întreținerea localului şcolar, achiziționarea de materiale didactice necesare şi salarizarea personalului de serviciu[53]. Gimnaziul urma să aibă caracterul unei instituții confesionale greco-orientale, la care se puteau înscrie elevii de confesiune greco-orientală, elevii de confesiune romano-catolică putând fi acceptați doar în cazul în care era prezentată dovada faptului că se putea preda religia romano-catolică, fiind necesară aprobarea Ordinariatului Episcopal Catolic[54], angajarea cadrelor didactice urmând să se facă în mod preferențial din rândul persoanelor de confesiune greco-orientală[55], limba română urmând să fie utilizată doar pentru predarea disciplinelor: religia greco-orientală şi limba română. Introducerea limbii române, ca limbă de predare, în cele patru clase inferioare pentru un număr mai mare sau mai mic de discipline, era condiționată de existența manualelor şcolare redactate în limba română şi a profesorilor care să cunoască atât limba germană, cât şi limba română. În același raport, ministrul accentua necesitatea înființării unui gimnaziu la Suceava, care să aibă caracter confesional greco-oriental, întrucât cheltuielile erau acoperite, în mare parte, de către Fondul Religionar Greco-Oriental, iar clerul greco-oriental din Bucovina ar fi fost mulțumit, pentru că se puteau pune în aplicare prevederile prevăzute în Statutul de reglementare pentru bisericile greco-orientale din 1786, capitolul I § 81 şi capitolul V § 19 referitoare la necesitatea înființării unui institut de învățământ, care să pregătească candidați pentru teologia greco-orientală[56].

Fondul Religionar Greco-Oriental trebuia să sprijine absolvenții de gimnaziu de confesiune greco-orientală capabili, dar lipsiți de mijloace materiale, care doreau să se dedice profesiei de învățător, pentru a studia la Universitatea din Viena sau Praga, în vederea pregătirii pentru susținerea examenului de calificare pentru învățători[57]. Aceştia urmau să primească o bursă în valoare de 400 florini şi

[52] *Loc. cit.*, f. 41–41v.
[53] *Loc. cit.*, f. 23–23v.
[54] D.J.S.A.N., Fond *Liceul „Ştefan cel Mare"*, dosar nr. 1/1860, f. 1v.
[55] D.A.N.I.C., Fond *Guvernământul Bucovinei (1783–1918). Ministerul Cultelor şi Instrucțiunii*, mapa XXXVIII, dosar nr. 7, f. 24.
[56] *Loc. cit.*, f. 24v–25v.
[57] *Loc. cit*

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

100 florini pentru transport[58]. În anul 1861, au fost trimişi, la Universitatea din Viena, trei candidaţi de confesiune greco-orientală: Ieronim Muntean, Ştefan Nosievici şi Dimitrie Isopescul. La 29 ianuarie 1862, a fost numit comisar episcopal pentru Gimnaziul din Suceava asesorul consistorial Teoctist Blajevici[59]. Noul comisar avea următoarele obligaţii:

1) Să se preocupe de cultivarea normelor moral-religioase ale tinerilor elevi şi să-l informeze pe episcop despre eventualele abateri de la acestea;

2) Să aibă cunoştinţă despre toate cărţile didactice;

3) Să urmărească, cu prilejul participării la orele de curs şi la examene, dacă au fost promovate morala creştină şi neclintita iubire către stat şi împărăţie;

4) Să îndrume şi să supravegheze pe catihetul gimnaziului în toate chestiunile şcolare şi bisericeşti;

5) Să întreţină relaţii de cordialitate cu directorul gimnaziului;

6) Să-l informeze pe episcop, la sfârşitul fiecărui an şcolar, despre situaţia şcolară a elevilor.

În Ordinul ministrului Cultelor şi Instrucţiunii nr. 9754/13 iulie 1860 se preciza că a fost înfiinţat doar cursul inferior al gimnaziului, întrucât nu era asigurat numărul necesar de elevi, urmând ca acesta să fie extins ulterior[60].

Deschiderea oficială a gimnaziului a fost marcată, la 15 septembrie 1860, prin organizarea unor slujbe religioase oficiate la Biserica Sf. Dumitru şi la edificiul şcolar de către arhimandritul Teophil Bendella, asistat de numeroşi preoţi[61]. La acest eveniment au participat reprezentanţii oraşului şi un mare număr de cetăţeni. După oficierea serviciului religios a fost prezentat regulamentul şcolar privind disciplina, iar catihetul gimnaziului, Constantin Morariu Andrievici, a ţinut un discurs în limba română în care a subliniat importanţa înfiinţării acestui institut pentru dezvoltarea oraşului, şi s-a adresat, în limba germană, directorului, pe care l-a îndemnat „să fie întotdeauna cu părintească îngrijire pentru tinerimea studioasă şi să se acomodeze cu înţelepciune firei şi obiceiului acestui pământ"[62].

Directori

Prin Ordinul ministrului Cultelor şi Instrucţiunii nr. 10855/7 august 1860 a fost numit provizoriu, ca director, Josef Marek, de confesiune romano-catolică, profesor la Gimnaziul din Brünn[63]. Dr. Josef Marek, născut la 20 decembrie 1813 la Wal, în Boemia, a fost numit director la Gimnaziul din Suceava, întrucât nu

[58] D.J.S.A.N., Fond *Liceul „Ştefan cel Mare"*, dosar nr. 1/1860, f. 2v.
[59] Dr. Euseb Popovici, *op. cit.*, p. 30–31.
[60] D.J.S.A.N., Fond *Liceul „Ştefan cel Mare"*, dosar nr. 1/1860, f. 2.
[61] *Loc. cit.*, dosar nr. 1/1860, f. 28.
[62] Dr. Euseb Popovici, *op. cit.*, p. 22.
[63] D.J.S.A

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

exista „o persoană de confesiune greco-orientală aptă pentru această funcție"[64]. Numirea definitivă, la 18 septembrie 1862, în funcția de director a lui Marek a fost justificată prin rezultatele școlare pozitive obținute în perioada provizoratului și de „vârsta sa matură, experiența sa îndelungată în domeniul învățământului și educației, seriozitatea și tăria cu care a respectat legile, comportamentul uman față de elevi, părinți și colegi, consecvență perseverentă, punctualitate, disciplină școlară demnă de dat exemplu"[65].

În iulie 1869, directorul școlii, Josef Marek, a fost numit inspector general pentru învățământul primar și secundar din Bucovina, fiind nevoit să renunțe la această funcție[66]. Profesorul I. Kriz a asigurat interimatul până la 22 aprilie 1870, când a fost numit, provizoriu în această funcție, Johann Limberger[67]. Johann Limberger, născut la 1822, la Königsau în Galiția, calificat ca profesor pentru disciplinele limba germană și științele naturii (1849), a fost numit, la 19 septembrie 1853, profesor la Gimnaziul din Lemberg, iar în anul 1859, la Gimnaziul din Cernăuți, unde s-a dovedit a fi un cadru didactic foarte valoros[68].

Johann Limberger, profesor la Gimnaziul de Stat din Cernăuți, a fost numit provizoriu director la Gimnaziul din Suceava, prin Ordinul Ministrului Cultelor și Instrucțiunii nr. 3299 din 22 aprilie 1870, în urma înțelegerii dintre Guvernământul Bucovinei, pe de o parte, și Consistoriul Greco-Oriental și episcopul Bucovinei, pe de altă parte[69]. Cu prilejul prezentării raportului de inspecție efectuată, în anul 1871, la Gimnaziul din Suceava, Consiliul Școlar al Țării a propus numirea definitivă în funcția de director, luând în considerare rezultatele bune obținute în activitate[70]. În perioada interimatului, Limberger s-a bucurat de încredere și prestigiu din partea colegilor și a restabilit disciplina în gimnaziu, care, după plecarea directorului Marek, nu mai era respectată. Energic și prudent, cu o stare de sănătate bună și o atitudine politică favorabilă imperiului, Limberger îndeplinea cerințele esențiale pentru a fi numit director[71]. În nota nr. 384 din 8/20 octombrie 1871, episcopul Hacman și-a exprimat acordul față de numirea lui Limberger în funcția de director[72]. La 29 ianuarie 1872, Limberger a fost numit definitiv, prin hotărâre imperială, în funcția de director[73]. Profesorul Euseb Popovici îl caracteriza

[64] D.A.N.I.C., Fond *Guvernământul Bucovinei (1783–1918). Ministerul Cultelor și Instrucțiunii*, mapa XXXVIII, dosar nr. 8, f. 4.
[65] *Loc. cit.*, f. 4.
[66] Dr. Euseb Popovici, *op. cit.*, p. 32.
[67] *Ibidem*, p. 33.
[68] *Loc. cit.*, f. 20–20v.
[69] D.A.N.I.C., Fond *Guvernământul Bucovinei (1783–1918). Ministerul Cultelor și Instrucțiunii*, mapa XXXVIII, dosar nr. 8, f. 19.
[70] *Loc. cit.*, f. 19.
[71] *Loc. cit.*, f. 21.
[72] *Loc. cit.*, f. 21v.
[73] *Loc. cit*

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

pe Johann Limberger ca fiind „bărbatul care nu a putut continua opera pornită şi consolidată cu atât succes de Marek. A fost un conducător corect, care şi-a îndeplinit cu conştiinciozitate funcţia, însă i-a lipsit capacitatea de a încuraja dezvoltarea învăţământului românesc"[74].

Ca urmare a raportului nr. 18777 din 2 octombrie 1884 al ministrului Cultelor şi Instrucţiunii, baronul Sigmund Conrad von Eybesfeld, Ştefan Dracinschi a fost numit, prin Hotărârea imperială din 8 octombrie 1884, director la Gimnaziul din Suceava[75].

Ştefan Dracinschi, de confesiune greco-orientală, născut la 5 ianuarie 1845 la Rădăuţi, a urmat cursurile Gimnaziului din Cernăuţi şi ale Facultăţii de Filosofie din Viena. S-a calificat pentru gimnaziu ca profesor pentru disciplinele: limba latină şi limba greacă (1874). Şi-a început activitatea didactică în anul 1872, ca profesor suplinitor la Gimnaziul Real Superior de Stat din Ungarisch-Hradisch (Moravia), iar în anul 1874 s-a transferat la Gimnaziul din Suceava. În anul 1875, a fost numit profesor titular[76]. Acesta a demonstrat, în cei 11 ani de activitate didactică, că avea cunoştinţe de specialitate, o metodă bună de predare şi un comportament plin de tact şi a reuşit să menţină disciplina cu severitate, având o atitudine morală şi politică ireproşabilă[77].

În raportul nr. 16669 din 2 august 1895, ministrul Cultelor, dr. Eduard Rittner, a propus împăratului destituirea din funcţia de director a lui Dracinschi, motivând că, deşi acesta şi-a îndeplinit cu conştiinciozitate atribuţiile de cadru didactic, fiindu-i recunoscute şi apreciate cunoştinţele de specialitate temeinice, metoda corectă de predare şi tratamentul uman faţă de elevi, pe care i-a supravegheat atât în timpul programului şcolar, cât şi în afara acestuia, a menţinut disciplina şi a obţinut rezultate bune, nu a reuşit să îndeplinească în mod responsabil atribuţiile specifice funcţiei de director[78].

Prin Hotărârea imperială din 13 august 1895, Dracinschi a fost destituit din funcţia de director[79], fiind transferat la Gimnaziul districtului al III-lea din Viena[80]. Ca urmare a Raportului nr. 25786 din 4 noiembrie 1895 al ministrului Cultelor şi Instrucţiunii, Gautsch von Frankenthurn, Ştefan Repta a fost numit, prin Hotărârea imperială din 11 noiembrie 1895, director la Gimnaziul din Suceava[81]. În raport se

[74] Dr. Euseb Popovici, *op. cit.*, p. 46.

[75] D.A.N.I.C., Fond *Guvernământul Bucovinei (1783–1918). Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XXXVIII, dosar nr. 8, f. 32v.

[76] *Loc. cit.*, f. 49v.

[77] *Loc. cit.*, f. 32–32v.

[78] *Loc. cit.*, f. 50.

[79] *Loc. cit.*, f. 53v.

[80] Filimon Taniac, *Gimnaziul gr. ort. din Suceava în epoca de glorie 1860–1890. Scriere festivă pentru jubileul de 75 ani*, Suceava, Tipografia Română, 1935, p. 5.

[81] D.A.N.I.C., Fond *Guvernământul Bucovinei (1783–1918). Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XXXVIII,

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

menționa că Repta era unul dintre cei mai buni profesori de la Gimnaziul din Cernăuți, conștiincios, plin de zel, a obținut rezultate bune în activitatea didactică, avea un caracter de onoare, era loial și patriot, calități care îl recomandau pentru a ocupa funcția de director în ciuda nerecunoașterii de către Consistoriul Greco-Oriental a actului de demitere a directorului Dracinschi[82].

Repta, născut la 19 decembrie 1844 la Banila Rusească, de confesiune greco-orientală, a absolvit Gimnaziul din Cernăuți și Facultatea de Filosofie din cadrul Universității din Viena, obținând calificarea pentru disciplinele limbile germană și latină – curs inferior și superior și limba greacă – curs inferior. În februarie 1872, a fost numit profesor suplinitor la Gimnaziul din Suceava, iar din septembrie 1872, profesor titular[83]. În anul 1884, s-a transferat la Gimnaziul din Cernăuți, revenind la Gimnaziul din Suceava în anul 1895, când a fost numit director. În anul 1906, s-a pensionat, la cerere, prilej cu care a fost distins cu titlul de consilier guvernamental[84].

Director interimar a fost numit Constantin Cosovici, născut la 16 martie 1855, în comuna Molodia. A urmat cursurile Gimnaziului din Cernăuți și ale Universității din Viena și s-a calificat ca profesor pentru disciplinele matematică și științele naturii (1880), fiind angajat, în anul 1881, ca profesor suplinitor la Gimnaziul din Suceava, în anul 1882 fiind numit profesor titular[85].

Ca urmare a Raportului nr. 15730 din 25 mai 1908 al ministrului Cultelor și Instrucțiunii, dr. Gustav Marchet, Constantin Cosovici a fost numit, prin Hotărârea imperială din 9 iunie 1908, director la Gimnaziul din Suceava[86], ținându-se cont și de rezultatele bune obținute în perioada cât a asigurat interimatul, subliniind că problemele de sănătate ale acestuia, invocate de către Consistoriul Greco-Oriental, nu erau grave și nu reprezentau un impediment pentru desfășurarea activității. Directorul Cosovici a propus, în anul 1910, Consiliului Școlar înființarea unei noi școli secundare la Suceava, în contextul creșterii numărului elevilor, care ajunsese la 950 în pofida faptului că fuseseră înființate gimnazii la Câmpulung și Gura Humorului[87]. În anul 1910, Cosovici s-a pensionat din cauza stării precare de sănătate, prilej cu care a obținut titlul de consilier guvernamental[88]. Filimon Taniac nota despre Cosovici că „a fost foarte activ și pe terenul cultural și național, colaborând, cu toate puterile sale materiale și morale, la înființarea și dezvoltarea Societății „Școala Română" și a Clubului Român"[89].

[82] *Loc. cit.*, f. 89v–92v.
[83] *Loc. cit.*, f. 89–89v.
[84] Filimon Taniac, *op. cit.*, p. 5.
[85] D.A.N.I.C., Fond *Guvernământul Bucovinei (1783–1918). Ministerul Cultelor și Instrucțiunii*, mapa XXXVIII, dosar nr. 8, f. 124.
[86] *Loc. cit.*, f. 125v.
[87] Dr. Euseb Popovici, *op. cit.*, p. 115.
[88] D.A.N.I.C., Fond *Guvernământul Bucovinei (1783–1918). Ministerul Cultelor și Instrucțiunii*, mapa XXXVIII, dosar nr. 8, f. 152–153.
[89] Filimor

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

Perioada de interimat a fost asigurată de către Constantin Procopovici, care şi-a îndeplinit atribuţiile specifice cu zel şi conştiinciozitate[90]. Ca urmare a Raportului nr. 32 366 din 31 august 1911 al Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii, Constantin Procopovici a fost numit, prin Hotărârea imperială din 4 octombrie 1911, director la Gimnaziul din Suceava[91]. Procopovici, născut la 20 mai 1853, în comuna Corceşti, judeţul Storojineţ, a absolvit cursurile Gimnaziului din Cernăuţi şi ale Facultăţii de Filosofie din cadrul Universităţii din Viena şi s-a calificat ca profesor pentru disciplinele matematică şi fizică – curs inferior şi ştiinţele naturii – curs superior (1883)[92]. În anul 1880, a fost numit profesor suplinitor la Gimnaziul din Rădăuţi, iar din anul 1883 a desfăşurat activitate didactică la Gimnaziul din Suceava.

Planul de învăţământ

Planul de învăţământ al Gimnaziului din Suceava a fost elaborat în conformitate cu prevederile Ordinului ministerial din anul 1856, care stabilea un mod unitar de instrucţiune pentru toate şcolile secundare din Imperiul Austriac[93], după următoarea schemă:

Clasa	Religie	Lb. latină	Lb. greacă	Lb. germană	Lb. ţării (obl. rel.)	Geografie şi istorie	Matematică	Ştiinţele naturii	Fizică	Propedeutica filozofică	Nr. ore pe săptămână
I	2	8	-	4	(2)	3	3	2	-	-	24
II	2	8	-	4	(2)	3	3	2	-	-	24
III	2	6	5	3	(2)	3	3	2(S1)	2(S2)	-	26
IV	2	6	4	3	(2)	3	3	-	3	-	26
V	2	6	5	3	(2)	3	4	2	-	-	26
VI	2	6	5	3	(2)	3	3	2	-	-	26
VII	2	5	4	3	(2)	3	3	-	3	2	27
VIII	3	5	5	3	(2)	3	1	-	3	2	27

Limba de predare a disciplinelor a fost limba germană, excepţie făcând disciplinele limba română şi religia greco-orientală, care au fost predate în limba română. Demersurile repetate ale populaţiei rutene de introducere a disciplinei limba ruteană nu au fost soluţionate pozitiv datorită numărului mic de şcolari de

[90] D.A.N.I.C., Fond *Guvernământul Bucovinei (1783–1918). Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XXXVIII, dosar nr. 8, f. 156v; Filimon Taniac, *op. cit.*, p. 8.

[91] *Loc. cit.*, f. 155.

[92] *Loc. cit.*, f. 161v.

[93] Dr. Eus

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

etnie ruteană. Începând cu anul şcolar 1861/1862 a fost introdusă disciplina caligrafie[94] şi în anul 1863 cursul de stenografie[95]. În anul şcolar 1870/1871 s-au studiat la acest gimnaziu şi următoarele discipline facultative: desenul (două ore pe săptămână), limba italiană (două ore), stenografia (două ore) şi gimnastica (trei ore)[96]. Însuşi directorul Limberger sublinia, în şedinţa corpului didactic din 10 mai 1871, importanţa disciplinelor facultative: desen, stenografie şi limbi străine pentru dezvoltarea caracterului[97]. În perioada 1872–1873 au fost introduse ca discipline facultative limba franceză şi limba engleză[98]. Disciplinele facultative erau predate în limba germană[99].

În urma raportului directorului, în care a solicitat introducerea disciplinei religia mozaică, datorită numărului mare de elevi (81), ministerul a aprobat ca această disciplină să fie inclusă în planul de învăţământ pentru anul şcolar 1881/1882[100].

Dispoziţia Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii, din 15 septembrie 1890, stipula să se acorde atenţia necesară promovării activităţilor fizice de către elevi, şi anume: scăldat şi înot, patinaj, jocuri şi organizare de excursii[101]. Prin Dispoziţia ministerială din 12 februarie 1897, gimnastica a fost introdusă ca disciplină obligatorie. În planul de învăţământ pentru şcolile secundare, modificat în anul 1909, au fost introduse ca discipline obligatorii limba română, gimnastica şi caligrafia.

Clasa	Religie	Lb. latină	Lb. greacă	Lb. germană	Lb. română	Geografie	Istorie	Matematică	Ştiinţele naturii	Fizică şi chimie	Propedeutica filozofică	Gimnastică	Caligrafie	Nr. ore pe săptămână
I	2	8	-	4	3	2	-	3	2	-	-	2	1	27
II	2	7	-	4	3	2	2	3	2	-	-	2	-	27
III	2	6	5	3	3	2	2	3	-	2	-	2	-	30
IV	2	6	4	3	3	2	2	3	-	3	-	2	-	30
V	2	6	5	3	3	1	3	3	3	-	-	2	-	31
VI	2	6	5	3	3	-	4	3	2	-	-	2	-	31
VII	2	5	4	3	3	-	3	3	-	4	-	2	-	29
VIII	2	5	5	3	3	-	3	2	-	3	2	2	-	30

[94] D.J.S.A.N., Fond *Liceul „Ştefan cel Mare"*, dosar nr. 2/1861, f. 13.
[95] *Loc. cit.*, dosar nr. 2/1862, f. 52v.
[96] Dr. Euseb Popovici, *op. cit.*, p. 37.
[97] D.J.S.A.N., Fond *Liceul „Ştefan cel Mare"*, dosar nr. 2/1870, f. 81.
[98] *Loc. cit.*, dosar nr. 1/1872, f. 63; Dr. Euseb Popovici, *op. cit.*, p. 38.
[99] Dr. Euseb Popovici, *op. cit.*, p. 103.
[100] *Ibidem*, p. 45
[101] Ştefan Dracinschi, *Schulnachrichten,* în „Programm des Gr.-Or. Ober-Gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1892". Czernowitz. Concess. Tipo -und Litographie des Erzb. Silvester Morariu-Andrievi

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

În urma nenumăratelor demersuri ale personalului didactic, comunităților românești din districtul Suceava și ale societăților culturale, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii a aprobat, la 23 februarie 1881, înființarea claselor I și a II-a paralele românești, însă a solicitat, înainte de a dispune noua organizare a gimnaziului, să fie înaintate manualele școlare și o dare de seamă motivată din partea corpului didactic. Prin Ordinul ministerial din 7 iunie 1881, a fost decretată înființarea de clase paralele românești la Gimnaziul din Suceava, începând cu clasa I, în anul școlar 1881/1882. Această dispoziție ministerială a primit sancțiunea împăratului la 4 februarie 1882[102].

Un rol important în acțiunea de înființare a claselor paralele române la Gimnaziul din Suceava l-a avut Societatea „Școala Română". Pentru atragerea elevilor către școala, societatea a înființat, în anul 1906, un internat și a acordat ajutoare bănești, necesare pentru acoperirea cheltuielilor de plată a taxei școlare, gazdei, alimentației și îmbrăcămintei. Problema internatului a fost rezolvată, în anul 1906, datorită acțiunii caritabile a preotului Vasile Cocârlă, care donase, în anul 1883, societății 40 000 de coroane austriece, din care s-au achiziționat clădirea, care avea să adăpostească internatul, precum și o grădină, situate în centrul orașului[103].

Cursul pregătitor

La inițiativa Consiliului Școlar, a fost înființat, la 21 februarie 1902, un curs pregătitor, care avea ca scop instruirea absolvenților școlilor primare în vederea admiterii la gimnaziu. Elevii, care absolveau cu succes cursul, erau scutiți de examenul de admitere în clasa I, Secția româno-germană. Cheltuielile pentru organizarea cursului erau suportate de Fondul Religionar. Planul de învățământ stabilea două limbi de predare: limba română (șase ore pe săptămână) pentru disciplinele: religie, română și matematică și limba germană (15 ore pe săptămână) pentru disciplinele: geografie, științele naturii și germană[104].

Personalul didactic[105]

Ordinul Ministerului Cultelor și Instrucțiunii nr. 12603, din 25 august 1860, preciza că angajarea, la Gimnaziul din Suceava, a profesorilor de rit greco-oriental era preferată în măsura în care aceștia aveau cunoștințe de limba română și limba germană, profesorii de confesiune romano-catolică numiți urmând să primească

[102] Dr. Euseb Popovici, *op. cit.*, p. 57.

[103] Gh. Giurcă, *George Tofan – o viață închinată școlii*, Suceava, Editura „Țara Fagilor", 1995, p. 30.

[104] Dr. Euseb Popovici, *op. cit.*, p. 106.

[105] *Ibidem*

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

alte posturi[106]. Dispoziția nr. 45388 din 22 septembrie 1860, făcea cunoscut faptul că la Gimnaziul din Suceava erau vacante următoarele posturi: trei pentru filologie, unul pentru istorie-geografie, unul pentru matematică și unul pentru științele naturii, o condiție esențială fiind calificarea candidaților pentru disciplinele solicitate în conformitate cu prevederile art. 51, lit. a, b, c, e din Regulamentul de examinare a candidaților la Oficiul pentru învățătorii de gimnaziu[107].

În anul 1860, au fost numiți, ca profesori titulari, dr. Blasius Knauer și Josef Rohrmoser[108] și ca profesor suplinitor, preotul greco-oriental Constantin Morariu Andrievici, ultimul la propunerea episcopului Eugen Hacman[109]. Directorul Marek urma să predea limba latină (opt ore) și limba germană (patru ore) la clasa a II-a, Rohrmoser aceleași obiecte la clasa I, precum și istoria (trei ore) la clasa a II-a, Knauer geografia (trei ore), științele naturii (două ore) și matematica (trei ore) la ambele clase, iar Constantin Morariu Andrievici religia greco-orientală (două ore) și limba română (două ore). Directorul urma să fie dirigintele clasei a II-a, iar profesorul Rohrmoser dirigentele clasei I[110]. Întrucât nu fusese emis ordinul de numire a preotului Florian Mitulski pentru predarea religiei romano-catolice, s-a hotărât ca această disciplină să nu fie introdusă în planul de învățământ[111]. Consistoriul Arhiepiscopal Latin din Lemberg a hotărât, la 5 noiembrie 1860, ca preotul Franz Stieber să predea religia catolică la clasele I și a II-a de la Gimnaziul din Suceava, în anul școlar 1860/1861[112].

Salarizarea personalului didactic era finanțată de către guvern, în conformitate cu normele de salarizare pentru gimnazii, clasa I: 945 florini valută austriacă, sumă care putea ajunge la 1 050 florini, la care se adăuga un spor zecimal de 105 florini și un spor de 315 florini pentru directorul care era numit definitiv în funcție, salarizarea profesorului de religie greco-orientală fiind suportată de către Fondul Religionar Greco-Oriental[113].

La Gimnaziul Superior Greco-Oriental din Suceava au fost angajate cadre didactice de confesiune catolică, pentru că nu exista personal bine pregătit de confesiune greco-orientală, acestea urmând să fie înlocuite de candidații greco-orientali trimiși să studieze la Viena. La 25 septembrie 1863, a fost numit primul profesor român, candidatul greco-oriental Ștefan Nosievici, ca profesor de matematică, acesta preluând și disciplina muzică; la sfârșitul anului școlar

[106] D.J.S.A.N., Fond *Liceul „Ștefan cel Mare"*, dosar nr. 1/1860, f. 48v.

[107] *Loc. cit.*, f. 48. Prin Înaltul Ordin al Guvernământului nr. 2126, din 19 februarie 1866, s-a stabilit ca persoanelor care alcătuiesc corpul didactic al gimnaziilor să li se acorde titlul de „profesor". *Loc. cit.*, dosar nr. 2/1865, f. 25v.

[108] *Loc. cit.*, dosar nr. 1/1860, f. 3; ordinul M.C.I. nr. 10855/7, august 1860.

[109] *Loc. cit.*, f. 14.

[110] *Loc. cit.*, f. 27v.

[111] *Loc. cit.*, f. 27

[112] *Loc. cit.*, dosar nr. 1/1861, f. 17.

[113] *Loc. ci*

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

1863/1864 a fost numit al doilea candidat greco-oriental, Dimitrie Isopescul, ca profesor de limba latină şi limba greacă.

Înaltul Ordin al Guvernământului nr. 2916 din 5 aprilie 1870, a reglementat modul de organizare a cursului de religie pentru elevii de confesiune catolică de la şcolile secundare, subliniindu-se că era de preferat ca acestea să fie ţinute de un profesor al şcolii, decât de un reprezentant al bisericii, întrucât ar fi avut mai mult timp la dispoziţie pentru a putea participa la toate activităţile şcolare[114].

În perioada ulterioară înfiinţării claselor paralele româneşti, s-a constatat românizarea corpului didactic; dacă în anul şcolar 1870/1871, din cei 15 profesori numai doi erau români, în anul şcolar 1883/1884 acesta era compus din 21 de membri, dintre care 15 erau români[115]: Vasile Bumbac, Ieronim Muntean, Constantin Procopovici, Simion Florea Marian, Samuil Isopescul, Ştefan Ştefureac ş.a.[116]

În anul 1906, toţi profesorii titulari şi suplinitori erau români (10 titulari şi 15 suplinitori); în anul 1911, corpul didactic era alcătuit din 21 de profesori titulari, dintre care patru străini şi 17 profesori suplinitori (dintre care opt străini), pe lângă aceştia fiind angajaţi şi catiheţii pentru religiile romano-catolică, greco-catolică, evanghelică şi mozaică[117]. O contribuţie importantă pentru promovarea culturii româneşti şi dezvoltarea învăţământului în limba română l-au avut profesorii: Constantin Morariu-Andrievici, George Tofan, Samuil Isopescul, Simion Florea Marian, Ştefan Ştefureac, prin elaborarea de manuale şcolare în limba română şi prin înfiinţarea de societăţi culturale pentru ajutorarea elevilor.

Constantin Morariu-Andrievici a acţionat pentru promovarea culturii româneşti şi a întreprins în acest sens diferite demersuri pentru achiziţionarea de cărţi în limba română necesare pregătirea elevilor de etnie română[118]. Prin Înaltul Ordin al Guvernământului nr. 1162 din 7 februarie 1866, i-a fost încredinţată catihetului Andrievici predarea disciplinei limba română la clasele superioare ale gimnaziului[119]. În acest context trebuie evidenţiat rolul profesorului de religie greco-orientală şi de limba română, Constantin Morariu-Andrievici, care a redactat manuale de religie greco-orientală pentru clasele inferioare ale gimnaziului, manifestându-şi interesul pentru promovarea limbii române în şcoli. În acest sens a conceput un material adresat directorului gimnaziului pentru achiziţionarea de cărţi în limba română, astfel încât „elevii să se poată îndeletnici cu lecturile în limba română atât acasă, cât şi la şcoală"[120], iar Fondul Religionar Greco-Oriental

[114] *Loc. cit.*, dosar nr. 1/1870, f. 186.

[115] Constantin Loghin, *Societatea pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina (1862–1942). La 80 de ani. Istoric şi realizări*, Cernăuţi, Editura „Mitropolitul Silvestru", 1943, p. 4.

[116] Filimon Taniac, *op. cit.*, p. 4–8.

[117] Dr. Euseb Popovici, *op. cit.*, p. 115.

[118] D.J.S.A.N., Fond *Mitropolia Bucovinei*, secţia 11/4, dosar nr. 30/1860, f. 119–120.

[119] D.J.S.A.N., Fond *Liceul „Ştefan cel Mare"*, dosar nr. 2/1865, f. 25.

[120] D.J.S.A. 19v.

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

și Societatea pentru Cultura și Literatura Română din Bucovina au alocat fonduri pentru tipărirea de manuale, care erau necesare școlilor secundare[121].

Frecvența școlară

În primul an școlar au fost deschise numai două clase, cursurile începând la 17 septembrie 1860, cu un număr de 60 elevi în clasa I și 16 în clasa a II-a[122]. Elevii admiși la gimnaziu erau absolvenți ai școlilor primare din Suceava, Rădăuți, Siret, Câmpulung și din alte șapte școli ale districtului Suceava, precum și 13 repetenți de la Gimnaziul Superior de Stat din Cernăuți. La înscriere, elevii trebuiau să plătească o taxă școlară de 2 florini și 10 crăițari per persoană, sumele încasate fiind alocate pentru achiziționarea de manuale școlare[123]. În baza Ordinul Guvernământului nr. 40/2 mai 1861, referitor la scutirea de la plata taxei școlare[124] și în vederea încurajării frecventării gimnaziului, s-au acordat scutiri totale sau parțiale de la plata taxei școlare elevilor care proveneau din familii cu situație financiară precară. Astfel, conform procesului verbal nr. 8 din 6 martie 1861, au fost scutiți de la plata taxei școlare 36 elevi[125].

Elevii gimnaziului au fost recrutați dintre toate păturile sociale ale populației din sudul Bucovinei. Caracterul greco-oriental și românesc al gimnaziului a permis și prezența la această școală a elevilor de altă religie, confesiune și naționalitate. Din punct de vedere al etniei, elevii români erau majoritari, fiind urmați de evrei, germani, poloni, ruteni și armeni.

Dintre elevii români, cei mai mulți erau copii de agricultori. Prin Rezoluția împărătească din 7 februarie 1862, au fost create pentru Gimnaziul din Suceava 15 burse în valoare de 84 și 120 de florini, finanțate de Fondul Religionar, ca urmare a solicitării directorului Marek către Consistoriul Greco-Oriental, sub motivația că „gimnaziul mai cu seamă este chemat să crească în spiritul bisericii greco-orientale vrednici servi ai altarului, care să țină pas cu spiritul vremii ce călăuzește cultura omenească"[126]. Pentru promovarea învățământului a fost înființată, la 3 aprilie 1869[127], Asociația pentru ajutorarea elevilor săraci și nevoiași de la Gimnaziul din Suceava. Burse au fost acordate elevilor de către fundațiile Agnes Popoviciu[128], contele Emanuil Logoteti[129], Gtowinskischen, Zawadzkischen,

[121] Constantin Loghin, *op. cit.*, p. 34.

[122] D.J.S.A.N., Fond *Liceul „Ștefan cel Mare"*, dosar nr. 2/1860, f. 3–4; la 10 noiembrie existau în clasa a II-a 17 elevi (f. 13).

[123] *Loc. cit.*, f. 6.

[124] *Loc. cit.*, f. 39v.

[125] *Loc. cit.*, f. 26–33.

[126] Dr. Euseb Popovici, *op. cit.*, p. 35.

[127] D.J.S.A.N., Fond *Liceul „Ștefan cel Mare"*, dosar nr. 1/1869, f. 119.

[128] *Loc. cit.*, dosar nr. 1/1872, f. 197.

[129] *Loc. ci*

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

Potockischen, Ruhsianischen, Matczynskischen şi Extracordonal[130]. În ceea ce priveşte frecvenţa şcolară, s-a observat o creştere semnificativă a acesteia de circa 14 ori faţă de anul de început; dacă în anul 1860/1861 au fost înscrişi 76 elevi, în anul 1911/1912 erau înscrişi 1 032 elevi[131]. Rezultatele şcolare au fost, în general, mulţumitoare; s-a observat o alternanţă a procesului ascendent cu cel descendent din cauza lipsei de personal şi a manualelor şcolare, precum şi a sărăciei elevilor.

În iunie 1866, s-a susţinut primul examen de bacalaureat la Gimnaziul din Suceava. În procesul verbal, din 14 iunie 1866, s-a consemnat că din zece persoane examinate, şapte au fost declarate admise[132]. Elevii au fost examinaţi la următoarele discipline: religie, limba germană, limba română, traduceri din şi în limba latină, traduceri din limba greacă, matematică, istorie, ştiinţele naturii şi propedeutica filosofică. În perioada 1866–1918 s-a observat că raportul de promovabilitate dintre elevii înscrişi şi cei admişi la examenul de bacalaureat era de circa 55%; cea mai mare rată de promovabilitate a fost în anul 1914, când elevilor mobilizaţi li s-a înlesnit absolvirea studiilor, fiindu-le permis să susţină examenul echivalent pentru doi ani de studii, cu posibilitatea susţinerii în orice moment a examenului de bacalaureat[133].

Localul şcolar

Gimnaziul Superior Greco-Oriental din Suceava şi-a desfăşurat activitatea în diverse săli improvizate, în funcţie de disponibilităţile locative ale primăriei orăşeneşti şi de numărul elevilor. Printre imobilele repartizate gimnaziului au fost spaţiile din Strada Curtea Domnească, nr. 55 şi nr. 58, care nu respectau în totalitate normele igienico-sanitare, fiind astfel pusă în pericol sănătatea elevilor[134]. În urma întocmirii, la 1 iunie 1861, a inventarului localului şcolar, directorul Marek a făcut cunoscut guvernului necesitatea efectuării unor lucrări de extindere şi reamenajare a localului existent[135]. Adresa preşedintelui ţării nr. 11770 din 8 august 1862, către Consistoriul Greco-Oriental, aduce la cunoştinţă cererea comunităţii din Suceava de a i se acorda de către Fondul Religionar un împrumut în valoare de 40 000 de florini pentru construirea unui nou local şcolar pentru Gimnaziul din Suceava[136].

[130] *Loc. cit.*, dosar nr. 1/1860, f. 95, p. 113.
[131] Vezi Anexa nr. 1; Dr. Euseb Popovici, *op. cit.*, p. 125–126.
[132] D.J.S.A.N., Fond *Liceul „Ştefan cel Mare"*, dosar nr. 2/1865, f. 44–47.
[133] Dr. Euseb Popovici, *op. cit.*, p. 118.
[134] Paul Leu, *Un edificiu liceal centenar*, fragment din manuscrisul monografiei *Liceul „Ştefan cel Mare", vatră de cultură românească în Ţara de Sus*, în „Septentrion", Rădăuţi, nr. 4–5 aprilie, anul II, p. 3.
[135] D.J.S.A.N., Fond *Liceul „Ştefan cel Mare"*, dosar nr. 1/1861, f. 133–134.
[136] *Loc. ci*

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

Timp de treizeci de ani au fost făcute demersuri de către conducerea gimnaziului pentru construirea unui edificiu propriu. Primăria a pus la dispoziție un teren viran, situat între bisericile Armenească și Sfântul Nicolae, care avea o deschidere de șapte metri la o uliță îngustă. Suprafața alocată de 3 588 m^2 nu a permis construirea unei școli spațioase cu teren sportiv, curte interioară. Devizul lucrării era estimat la 108 000 florini, însă odată cu primele săpături pentru fundație s-a constatat că terenul avea o structură aluvionară și a fost necesară suplimentarea fondurilor pentru realizarea unei fundații mai adânci. Lucrările au continuat până în vara anului 1895, când a fost finisat un edificiu masiv, sobru, cu trei niveluri, cu holuri și culoare întunecate, care semăna mai mult a cazarmă decât a școală. Interiorul noii construcții avea, la inaugurare, o singură intrare, o scară de acces, 16 săli de clase de diferite dimensiuni dotate cu sobe, în care puteau fi adăpostiți între 18 și 40 elevi, o sală de gimnastică, o aulă cu aproximativ 150 de locuri, două biblioteci, trei cabinete didactice, două laboratoare, o cancelarie pentru profesori și alta pentru director, locuința personalului de serviciu al școlii și câte două grupuri sanitare la fiecare nivel, fără a fi racordate la rețeaua de apă potabilă și canalizare, deoarece în Suceava nu existau aceste facilități urbanistice.

După inaugurarea din toamna anului 1895, noua clădire nu avea spațiu suficient pentru a putea cuprinde toți elevii; într-o clasă erau repartizați chiar și 80 de elevi[137]. Ca urmare a acestei situații, conducerea a făcut numeroase rapoarte în care solicita extinderea edificiului și a sălii de gimnastică[138]. În urma cutremurului din 7 octombrie 1908, clădirea gimnaziului a fost avariată, conducerea școlii solicitând construirea unui nou local școlar în altă locație, această cerere fiind argumentată și de raportul întocmit de consilierul în construcții, Friedrich Haberlandt, și de consilierul tehnic, Leopold Beil[139]. Consiliul Școlar a cerut directorului, la 27 iulie 1908, să facă propuneri concrete în privința unei eventuale extinderi a localului școlar și a sălii de gimnastică. În raportul din 7 octombrie 1911, directorul gimnaziului a reiterat dificultățile privind localul școlar generate de poziționarea acestuia în apropierea liniei ferate, precum și dimensiunea redusă a acestuia raportată la numărul tot mai mare de elevi [140].

Activitatea gimnaziului în timpul Primului Război Mondial

Declanșarea războiului, în anul 1914, a generat mutarea guvernului de la Cernăuți la Vatra Dornei, apoi la Cluj, Praga și Stanislau, fiind astfel afectat procesul de învățământ. Familiile profesorilor mobilizați au primit salariile acestora și suplimente, iar profesorilor mobilizați li s-au acordat din oficiu gradații. Elevilor

[137] Dr. Euseb Popovici, *op. cit.*, p. 113.
[138] Paul Leu, *op. cit.*, p. 3.
[139] D.J.S.A.N., Fond *Mitropolia Bucovinei*, secția 11/4, dosar nr. 102/1908, f. 46.
[140] Dr. Eu

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

mobilizați li s-a înlesnit absolvirea studiilor, fiindu-le permis să susțină examenul echivalent a doi ani de studii, cu posibilitatea susținerii în orice moment a examenului de bacalaureat[141].

În timpul Primului Război Mondial, Gimnaziul din Suceava a fost considerat locul de propagare a mișcării iredentiste din Bucovina. Din rapoartele comandantului militar al armatei, mareşalul baron Koevess, reiese că Societatea Şcoala Română din Suceava, în frunte cu preşedintele acesteia, directorul Eusebie Popovici, era responsabilă de răspândirea mişcării iredentiste în Bucovina, iar Gimnaziul din Suceava, unde cei mai mulți profesori erau români şi foşti bursieri ai acestei societăți, a pregătit mai multe generații de intelectuali români care au nutrit idei iredente, unele fiind exprimate încă dinaintea războiului, iar altele fiind încurajate de către profesorii care trecuseră în tabăra armatei române[142].

Raportul Ministerului Cultelor şi Instrucțiunii nr. 2202 din 30 ianuarie 1918 se referea la atitudinea neloială a mai multor cadre didactice de la Gimnaziul din Suceava în timpul invaziei ruseşti, ca urmare a informațiilor oferite de evreul Julius Zappler din Suceava şi consemnate în procesul verbal încheiat la 26 decembrie 1917 la Serviciul de Contraspionaj al Comandamentului Armatei G. O. Erzherzog Joseph din Cernăuți[143]. Zappler declara că profesorii de la Gimnaziul din Suceava: Severin Procopovici, Vasili Palamarciuc şi Simion Ivanovici, împreună cu profesorii refugiați în România, dr. Ioan Cuparencu şi Eusebiu Cosmiuc, au mers pe dealul Cetății Sucevei, unde au arborat steagul Regatului României şi au strigat în limba română: „Trăiască România!"; profesorul de gimnaziu Aurel Moldovan, care serveşte ca ofițer în armata română, a staționat în ultimul timp în Suceava şi a întreținut relații cu profesorii cunoscuți drept iredentişti: Constantin Pitzul (Piciul), Cosmiuc şi Cuparencu. În perioada mai–iunie 1918, mai mulți profesori de la Gimnaziul din Suceava, care s-au refugiat în România, au fost acuzați de înaltă trădare. Printre aceştia se aflau profesorii: Simion Ivanovici, Severin Procopovici, Simion Ivanovici, Gabriel Batariuc, Mihai Ilica, Jemna Vichenti, Filaret Dobos, George Palamarciuc[144].

Concluzionând, putem afirma că demersurile întreprinse de Fondul Religionar Greco-Oriental şi comunitatea românilor din Suceava de înființare a unui gimnaziu s-au concretizat, în anul 1860, prin deschiderea Gimnaziului Greco-Oriental. Caracterul greco-oriental şi românesc al gimnaziului a permis şi prezența la această şcoală a elevilor de altă religie, confesiune şi naționalitate. Din punct de vedere al etniei, elevii români au fost majoritari, fiind urmați de evrei, germani, poloni, ruteni şi armeni. Gimnaziul Superior Greco-Oriental din Suceava a contribuit la formarea şi emanciparea populației din Suceava şi împrejurimi.

[141] *Ibidem*, p. 118.
[142] *Ibidem*.
[143] D.A.N.I.C., Fond *Guvernământul Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucțiunii*, mapa nr. XL, dosar nr. 7, f. 6–9.
[144] *Loc. ci*

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

ANEXA NR. 1

Tabel cuprinzând situația elevilor

Anul	Nr. elevi înscriși	Naționalitate							Nr. absolvenți cu diplomă de bacalaureat
		Români	Germani	Ruteni	Poloni	Armeni	Evrei	Alte naționalități	
1860	79	34	30	-	7	3	5	-	-
1861	150	70	25	8	26	-	10	-	-
1862	212	115	51	5	17	8	16	-	-
1863	229	118	30	25	34	5	17	-	-
1864	289	171	56	7	20	9	26	-	-
1865	288	130	38	23	37	6	22	-	-
1866	278	109	46	22	37	8	24	-	9
1867	276	113	48	28	32	3	31	-	8
1868	296	160	59	9	25	4	39	-	13
1869	304	112	38	20	42	8	36	-	17
1870	313	126	40	13	37	9	42	-	12
1871	309	123	39	10	31	8	61	1	14
1872	287	115	36	16	22	6	64	-	7
1873	285	104	35	13	18	7	76	3	13
1874	285	103	39	18	14	4	76	2	11
1875	261	87	36	13	16	6	68	-	11
1876	299	98	39	16	21	7	85	-	11
1877	312	107	32	12	25	8	84	2	8
1878	344	115	38	15	30	7	105	3	14
1879	355	130	40	16	31	8	94	3	13
1880	360	127	50	14	28	7	92	3	20
1881	374	139	42	10	30	6	99	3	17
1882	368	134	27	10	33	9	107	3	14
1883	388	160	37	8	24	11	110	2	18
1884	449	196	34	10	21	8	123	-	23
1885	409	159	39	8	23	4	115	1	18
1886	390	162	44	5	29	5	116	2	20
1887	427	156	43	11	29	10	129	1	33
1888	395	134	31	13	36	7	133	1	26
1889	405	145	42	16	29	6	145	1	30
1890	453	165	42	13	27	10	162	1	23
1891	480	171	42	15	28	11	173	1	43
1892	558	221	48	10	31	9	178	1	34
1893	568	253	49	10	29	7	178	-	30
1894	601	279	55	12	29	7	168	-	37
1895									34

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

Anul	Nr. elevi înscriși	Naționalitate							Nr. absolvenți cu diplomă de bacalaureat
		Români	Germani	Ruteni	Poloni	Armeni	Evrei	Alte naționalități	
1896	620	297	51	9	30	5	163	-	30
1897	620	309	57	8	27	5	136	2	32
1898	631	297	58	6	21	5	129	3	32
1899	589	288	49	7	17	6	131	6	34
1900	646	300	63	4	22	5	141	5	51
1901	654	306	72	4	16	4	153	5	29
1902	678	311	71	4	25	1	176	5	44
1903	690	319	68	3	26	-	171	6	48
1904	695	327	64	5	24	1	179	5	35
1905	672	336	80	5	22	1	152	6	44
1906	762	376	83	5	26	-	188	5	38
1907	841	402	96	4	26	-	222	3	47
1908	948	450	117	4	27	3	230	1	43
1909	951	452	107	7	24	6	247	2	67
1910	996	493	123	6	27	5	240	2	49
1911	1032	455	139	8	30	7	243	2	70
1912	981	408	127	7	27	8	234	2	58
1913	953	393	124	5	24	6	239	2	62
1914	913	357	144	12	34	9	354	3	120
1915	736	317	110	6	28	13	260	2	75
1916	Nu a funcționat								
1917	489	177	112	2	12	2	184	-	36

ANEXA NR. 2

Tabel nominal cuprinzând personalul didactic

Nr. crt.	Cadrul didactic	Perioada	Disciplina
1.	Dr. Marek Iosef*	1860 – 1869	Latină. Greacă
2.	Rohrmoser Iosef	1860 – 1870	Istorie. Germană
3.	Dr. Knauer Blasius	1860 – 1871	Științele naturii. Matematică
4.	Andrievici Constantin	1860 – 1869	Română. Religie greco-orientală
5.	Klimpfinger August	1861 – 1870	Latină. Greacă
6.	Novotny Franz	1861 – 1864	Latină. Greacă
7.	Kriz Iohann	1862 – 1880	Latină. Germană
8.	Nosievici Ștefan	1863 – 1869	Matematică. Fizică
9.	Prusik Iohann	1863 – 1864	Latină. Greacă
10.	B[illegible]	[illegible]	[illegible]ntală. Română

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

Nr. crt.	Cadrul didactic	Perioada	Disciplina
11.	Stieber Franz	1860 – 1863	Religie romano-catolică
12.	Tobiaszek Carl	1863 – 1864	Religie romano-catolică
13.	Neuberg Erasmus	1864 – 1867	Religie romano-catolică
14.	Isopescul Dimitrie	1864 – 1869	Istorie. Geografie
15.	Muntean Ieronim	1864 – 1904	Latină. Greacă
16.	Swoboda Wenzel	1864 – 1865	Latină. Greacă
17.	Diviz Wenzel	1865 – 1866	Latină
18.	Nagl Marian	1865 – 1870	Latină. Greacă
19.	Reichel Iosef	1865 – 1867	Latină. Germană
20.	Luczyk Tarasius	1866 – 1870	Germană. Latină
21.	Krupka Iacob	1866 – 1877	Germană. Latină
22.	Dabrowski Thomas	1867 – 1870	Religie romano-catolică
23.	Dzerowicz Eugen	1867 – 1868	Latină. Greacă
24.	Tarnovieţchi Epifanie	1869 – 1873	Ştiinţele naturii. Fizică
25.	Grigorovici George	1869 – 1874	Religie greco-orientală
26.	Schmidt Wilhelm	1869 – 1870	Istorie. Geografie
27.	Bressan Dominic	1869 – 1872	Latină. Greacă
28.	Limberger Johann*	1870 – 1883	Ştiinţele naturii
29.	Pecar Michael	1868 – 1870	Geografie
30.	Dr. Balcar Anton	1870 – 1872	Istorie. Geografie
31.	Dr. Krikava Johann	1870 – 1873	Istorie. Geografie
32.	Halicki Leon	1870 – 1873	Germană. Latină
33.	Petelenz Karl	1870 – 1871	Latină. Greacă
34.	Pamer Vinzenz	1870 – 1873	Latină. Greacă
35.	Zelina Iohann	1870 – 1871	Latină. Greacă
36.	Vorobchievici Nistor	1870 – 1873	Religie greco-orientală
37.	Comoroşan Alexius	1871	Religie greco-orientală
38.	Dworski Emanuel	1871 – 1875	Latină. Greacă
39.	Rastbichler Iosef	1871 – 1872	Latină. Greacă. Germană
40.	Plonner Iohann	1871 – 1872	Latină. Greacă
41.	Repta Ştefan*	1871 – 1884 1895 – 1906	Germană. Latină. Caligrafie Director
42.	Scharnagel Josef	1872 – 1891	Religie romano-catolică
43.	Timinger Ioan	1872 – 1873	Religie greco-orientală
44.	Bumbac Ion	1872 – 1875	Română. Latină
45.	Vasilovici Arcadie	1873 – 1883	Religie greco-orientală
46.	Chodakowski Iohann	1873 – 1875	Geografie. Ştiinţele naturii
47.	Harasimovici Clemens	1873 – 1877	Matematică. Geografie
48.	Wieckowski Demeter	1873 – 1875	Latină. Greacă. Germană
49.	Dr. von Mor Karl	1871 – 1872	Ştiinţele naturii. Fizică
50.	Isopescul Samuel	1872 – 1904	Istorie. Geografie
51.	Isopescul Dimitrie	1872 – 1904	Matematică. Fizică
52.	Ustyanowicz Nicolai	1873 – 1878	Religie greco-catolică
53.	Dracinschi Ştefan*	1874 – 1883 1884 – 1895	Latină. Greacă Director
54.	Bumbac Vasile	1874 – 1906	Română. Latină
55.	Ştefureac Stefan	1874 – 1893	Română. Latină

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

Nr. crt.	Cadrul didactic	Perioada	Disciplina
56.	Lunger Peter	1875 – 1876	Germană
57.	Wunderlich Iulius	1875 – 1876	Geografie
58.	Băleanu Gavril	1872 – 1876	Latină. Greacă
59.	Seidler Franz	1876 – 1877	Germană. Latină
60.	Bilinkiewicz Cornel	1876 – 1879	Latină. Greacă. Germană
61.	Hiecke Gustav	1877 – 1880	Matematică. Ştiinţele naturii
62.	Dr. Steffan Franz	1877 – 1881	Germană. Istorie
63.	Ilnitchi Leon	1877 – 1881	Matematică. Fizică
64.	Buliga Gherasim	1879 – 1901	Română. Latină
65.	Dr. Daşchievici Animpodist	1880 – 1910	Istorie. Geografie
66.	Heyder Leonhard	1880 – 1887	Latină. Greacă
67.	Wojciechowski Iohann	1880 – 1882	Germană. Latină
68.	Grigoraş Ion	1880 – 1886	Latină. Română
69.	Cosovici Constantin*	1881 – 1906 1907 – 1910	Matematică. Fizică Director
70.	Sigall Ascher	1881 – 1889	Religie mozaică
71.	Marian Simion Florea	1883 – 1907	Religie greco-orientală
72.	Zybaczinski Iosef	1883 – 1884	Matematică. Ştiinţele naturii
73.	Procopovici Constantin*	1883 – 1910 1910 – 1918	Matematică. Ştiinţele naturii Director
74.	Fleischer Iosef	1883 – 1900	Latină. Greacă
75.	Bujor Teodor	1884 – 1890	Latină. Greacă
76.	Mandicevschi Constantin	1884 – 1893	Germană. Istorie
77.	Vicol Lazăr	1884 – 1898	Latină. Greacă
78.	Procopovici Severin	1884 – 1918	Latină. Greacă
79.	Tiron Iohann	1884 – 1894	Latină. Greacă
80.	Malachowski Emil	1884 – 1899	Latină. Greacă
81.	Comoroşan Arseniu	1886 – 1918	Latină. Greacă
82.	Nussbaum Victor	1887 – 1903	Germană. Latină
83.	Kobylanski Iulian	1888 – 1890	Latină. Greacă
84.	Teliman Mihai	1888 – 1890	Desen
85.	Silbernagel Anton	1890 – 1891	Germană. Latină
86.	Mock Andreas	1890 – 1891	Latină. Greacă
87.	Dr. Sigall Emil	1890 – 1894	Latină. Greacă
88.	Dr. Popovici Euseb	1890 – 1918	Latină. Greacă. Română
89.	Dr. Sigall Moses	1891 – 1902	Germană. Latină
90.	Wolf Iosef	1892 – 1918	Religie romano-catolică
91.	Popovici Leon	1891 – 1893	Religie greco-catolică
92.	Maeder Iohann	1891 – 1893	Gimnastică
93.	Stock Franz	1894 – 1896	Latină. Greacă
94.	Dr. Tarnavschi Vasile	1894 – 1896	Latină. Română
95.	Dr. Löwy Abraham	1895 – 1918	Religie moz.
96.	Voloşciuc Ioan	1896 – 1897	Latină. Română
97.	Teleagă Ion	1897 – 1916	Matematică. Fizică
98.	Dr. Cuparencu Ioan	1897 – 1903 1912 – 1914	Istorie. Geografie
99.	Ryz Anton	1897 – 1904	Desen. Gimnastică

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

Nr. crt.	Cadrul didactic	Perioada	Disciplina
100.	Dr. Mihuță Gheorghe	1898 – 1908	Latină. Română
101.	Burduhos Vasile	1900 – 1918	Latină. Greacă
102.	Heilig Constantin	1902 – 1906	Latină. Germană
103.	Macovei Ioan	1902 – 1906	Latină. Română
104.	Sorocean Cornel	1902	Germană. Română
105.	Antonovici Emanuil	1903 – 1919	Matematică. Fizică
106.	Dugan Arcadie	1903 – 1919	Germană. Latină
107.	Șuțu Simion	1903 – 1912	Latină. Greacă
108.	Dr. Georgian Constantin	1904 – 1918	Latină. Greacă
109.	Iliuț Emanuil	1904 – 1919	Latină. Greacă
110.	Ordinanz Osias	1904 – 1905	Latină. Greacă
111.	Palamarciuc Gheorghe	1904 – 1918	Latină. Greacă
112.	Tofan Gheorghe	1904 – 1906	Istorie. Geografie
113.	Tomoiagă Laurenție	1904 – 1912	Matematică. Științele naturii
114.	Dr. Nistor Ioan	1904 – 1907	Istorie. Geografie
115.	Isopescul Emanuil	1905 – 1910	Latină. Greacă
116.	Ieșan Alexandru	1905 – 1918	Latină. Greacă
117.	Dr. Morariu Victor	1905 – 1918	Română. Germană
118.	Lucaci Constantin	1906 – 1912	Istorie. Geografie
119.	Marian Liviu	1906 – 1913	Latină. Română
120.	Repta Dimitrie	1906 – 1913	Matematică. Fizică
121.	Dr. Tarangul Orest	1906 – 1925	Religie greco-orientală
122.	Roșca Arhip	1906 – 1916	Desen. Caligrafie
123.	Pițul Constantin	1907 – 1918	Matematică. Fizică
124.	Forgaci Ioan	1907 – 1910	Latină. Greacă
125.	Doboș Filaret	1917 – 1918	Istorie. Geografie
126.	Dr. Biletchi Ioan	1907 – 1909	Latină. Greacă
127.	Dr. Hodel Adam	1907 – 1912	Istorie. Geografie
128.	Batariuc Gavril	1907	Matematică. Fizică
129.	Allaci Cristi	1908 – 1912	Matematică. Fizică
130.	Ivanovici Simion	1908 – 1924	Latină. Română
131.	Covașă Ioan	1908 – 1913	Latină. Română
132.	Irimievici – Dubău Const.	1908 – 1912	Matematică. Fizică
133.	Turanschi Ioan	1907 – 1918	Latină. Greacă
134.	Bucher Adolf	1909 – 1918	Istorie. Geografie
135.	Dr. Gausser Rudolf	1909 – 1918	Istorie. Geografie
136.	Teller Heini	1909 – 1910	Matematică. Fizică
137.	Cărbune Dimitrie	1909 – 1913	Română. Germană
138.	Kersch Leopold	1910 – 1913	Matematică. Fizică
139.	Dr. Krüger Isidor	1910 – 1918	Latină. Greacă
140.	Nemetz Eugen	1910 – 1918	Latină. Greacă
141.	Thaler Heinrich	1910 – 1916	Latină. Greacă
142.	Rosbory Rudolf	1910 – 1914	Desen
143.	Mocrenschi Grigore	1911 – 1912	Matematică. Fizică
144.	German Iacob	1911 – 1913	Latină. Germană
145.	Hasch´er Iosef	1911 – 1918	Germană. Latină
146.	Ilică Mihai	1911 – 1915	Latină. Română

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

Nr. crt.	Cadrul didactic	Perioada	Disciplina
147.	Jemna Vichentie	1911 – 1916	Română
148.	Cozmiuc Eusebie	1912 – 1918	Latină. Română. Germană
149.	Dr. Hoinic Gheorghe	1912 – 1918	Germană. Latină
150.	Dr. Guşuleac Mih.	1912 – 1918	Matematică. Ştiinţele naturii
151.	Dr. Balan Teodor	1912 – 1918	Istorie. Geografie
152.	Dr. Cerlincă Mardarie	1912 – 1913	Română. Germană
153.	Franciuc Dimitrie	1912 – 1913	Latină. Română
154.	Nosal Vitold	1912 – 1918	Matematică. Fizică
155.	Dr. Sahlean Emilian	1912 – 1918	Matematică. Ştiinţele naturii
156.	Tomaschek Petru	1912 – 1918	Germană. Latină
157.	Candrea Alexandru	1913 – 1918	Latină. Română
158.	Hayer Advid	1913 – 1918	Latină. Greacă
159.	Dr. Schächter Moritz	1913 – 1918	Matematică. Fizică
160.	Zemna Eusebie	1913 – 1918	Germană. Latină
161.	Breznitchi Ilarion	1913 – 1918	Latină. Română
162.	Moldovan Aurelian	1913 – 1914	Istorie. Română
163.	Turturean Nicon	1913 – 1918	Istorie. Geografie
164.	Przezdziecki Stanislaus	1914 – 1915	Latină
165.	Feodorovici Eugen	1914 – 1915	Gimnastică
166.	Andermann Siegfr.	1915 – 1916	Germană. Latină
167.	Reiner Iulius	1915 – 1916	Matematică
168.	Costinrâeanu Ioan	1915 – 1918	Istorie. Geografie
169.	Rotariu Gheorghe	1915 – 1918	Latină. Română
172.	Dr. Tcaciuc Nicolai	1916 – 1918	Română
173.	Hargesheimer August	1908 – 1918	Religie evanghelică

Das Mittelschulwesen im Herzogtum Bukowina. Das griechisch-orientalische Obergymnasium in Suczawa

(Zusammenfassung)

1775 hat die österreichische Krone den nord-westlichen Teil der Moldau einverleibt. Die neue Provinz wurde Bukowina genannt. Die Kolonisierungspolitik der Habsburgermonarchie hat zu einer Bevölkerungsverschiedenheit geführt, und zwar: Deutschen, Rumänen, Ruthenen, Juden, Polen, Ungarn, Armenier, Zigeuner, Lippowaner u.a.

Im Jahr 1861 hat die Bukowina den Status eines selbstständigen Herzogtums erhalten; in der Bukowina gab es zwei Mittelschulen: Staatsobergymnasium in Czernowitz, Griechisch-Orientalisches Obergymnasium in Suczawa. In diesen Schulen war Deutsch als obligatorische Unterrichtssprache eingeführt worden.

Durch das Staatsgrundgesetz vom Dezember 1867 ist die Gleichberechtigung aller landesüblichen Sprachen in der Schule, im Amt und im öffentlichen Leben anerkannt worden. Das Landesschulgesetz vom 30. Januar 1873 hat die Bildung einer Kommission vorgesehen, die für die Festlegung der Unterrichtssprache die Interessen und die Erfordernisse der Gemeinde in Betracht nehmen sollte.

Der Griechisch-Orientalische Religionsfonds, die Kulturvereine und die Gemeinde haben für die Errichtung von Schulen und Klassen in der Muttersprache jeder Nation mitgewirkt. Zwischen

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)

1861–1918 hat das Mittelschulwesen in der Bukowina eine harmonische Entwicklung gekannt und dadurch eine wichtige Rolle in der Emanzipierung der Bevölkerung gespielt. 1918 waren in der Bukowina 19 Mittelschulen, unter ihnen 13 private und ofizielle Gymnasien, 2 Realschulen und 4 Lyzeen.

Am 30. Juni 1860 wurde das Griechisch-Orientalische Gymnasium in Suczawa als eine Möglichkeit der deutschen Kulturförderung und Entwicklung der politischen und kulturell-geschichtlichen Verhältnisse am Ostenrand der Monarchie errichtet, wo sich die Bevölkerung weit von wissenschaftlichen Einflüssen befand. Das Gymnasium hatte den Charakter einer griechisch-orientalischen Lehranstalt, wo die Lehrer dieses kirchlichen Bekenntnisses vorzugsweise bestellt und angenommen werden sollten. Der Griechisch-Orientalische Religionsfonds sollte die Erhaltungs-kosten des Gymnasiums und die Lehrerlöhne übertragen, weil einer der Errichtungszwecken die wissenschaftliche und religiöse Vorbildung der Kandidaten für griechisch-orientalische Theologie war. In diesem Gymnasium studierten Rumänen, Deutschen, Ruthenen, Juden, Polen. Im Jahre 1881 wurde die erste rumänisch-deutsche Parallelklasse in Folge der Handlungen der kulturellen Vereine, des Griechisch-Orientalischen Religionsfonds und der Lehrer dieses Gymnasiums eröffnet.

Das Griechisch-Orientalische Gymnasium hat zur Bildung und Emanzipation der Stadt- und umgebenden Regionenbevölkerung beigetragen.

BDD-A32525 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:07 UTC)